

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

დავით VI

დავით VI ნ ა რ ი ნ ი (დაახლ. 1225-1293), საქართველოს მეფე 1245/1247-93, რუსუდან მეფის ძე.

დაახლ. 1230, როცა აღმ. საქართველო ხვარაზმელებს ჰქონდათ დაპყრობილი და სამეფო კარი ქუთაისში იყო გახიზნული, მცირენლოვანი დავითი დედამ თანამოსაყდრედ დაისვა. მონღოლებთან რუსუდანის შეთანხმების შემდეგ, დაახლ. 1242-43, დედა-შვილი თბილისში დაბრუნდა.

იმავე წლებში მონღოლთა ადგილ. ხელისუფლებამ ტახტის მემკვიდრე სამეფოდ გაამზადა და დასამტკიცებლად ქართვ. დიდებულ ფეოდალთა ერთი ჯგუფის თანხლებით ოქროს ურდოში ბათო-ყაენთან გაგზავნა. აქედან ქართველები ყარაყორუმში დიდ ყაენთან წარავლინეს. დ. VI მონღოლეთში რამდენიმე წელიწადს დარჩა. საქართველოში მის შესახებ არაფერი იცოდნენ.

1246 ყარაყორუმში ჩავიდა ტახტის ახ. მემკვიდრე დავით გიორგის ძე (იხ. დავით VII). ყაენმა გუიუქმა სადავო საკითხი მონღოლური სამართლის მიხედვით გადაწყვიტა და ორივე მეფედ დაამტკიცა. 1248 (1249) დ. VI და დავით VII თბილისში დაბრუნდნენ. 1259-მდე ორივე მეფე თანხმობით განაგებდა სამეფოს. 1256-იდან საქართვ. ილხანთა სახელმწიფოს შემადგენლობაში მოექცა.

მონღოლთა ბატონობის სიმძიმით შექმნილი აუტანელი გაჭირვების (იხ. მონღოლთა ბატონობა საქართველოში) გამო 1259 დაიწყო აჯანყება დ. VI-ის მეთაურობით. ყაენმა ჰულაგუმ დ. VI-ის წინააღმდეგ დიდძალი ჯარი გაგზავნა არღუნ-ნოინის სარდლობით. დ.

VI-მ ბრძოლის გაგრძელება შეუძლებლად მიიჩნია, ლაშქარი დაშალა, თვითონ დას. საქართველოში გადავიდა და ქუთაისში გამაგრდა.

არღუნმა დას. საქართველოში გადასვლა ვერ გაბედა, მაგრამ ახლა აჯანყებულ დავით VII ულუს წინააღმდეგ მოუხდა ბრძოლა (1260). ეს უკანასკნელი იძულებული გახდა 1261 დ. VIთან გადასულიყო. 1262, როცა დავით VII მონღოლებს შეუთანხმდა და აღმ. საქართველოში დაბრუნდა, დ. VI ფაქტობრივად დას. საქართვ. (იმერეთის) მეფედ დარჩა. დას. საქართველოზე მონღოლების ბატონობა არ ვრცელდებოდა და დ. VI დამოუკიდებლად განაგებდა ქვეყანას. მისი საგარეო პოლიტიკა იქით იყო მიმართული, რომ განემტკიცებინა კავშირი ილხანების მტერ-მეტოქე ქვეყნებთან, აღედგინა და შეენარჩუნებინა საქართვ. პოლიტ. გავლენა ტრაპიზონის სამეფოში.

ამ მიზნით ჭერ 1264-65, ხოლო შემდეგ 1268 დ. VI-მ ელჩები გაგზავნა ეგვიპტის სულთანთან. მეორე მხრით, დ. VI-ს მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა ოქროს ურდოსთან. ამასთან, დ. VI ცდილობდა ილხანთა სამეფოში ატეხილი შინაომები თავის სასარგებლოდ გამოეყენებინა. 1269 (1270) დ. VI-მ შეიხიზნა მონღოლი ბატონიშვილი თეგუდარი (ნიკუდარი), რ-იც ბარახაყაენთან (მავერანაპრის, შვიდმდინარეთისა და აღმ. თურქესტანის ყაენი 1266-71) ერთად აბალაყაენის (ილხანი 1265-82) წინააღმდეგ იბრძოდა. მაგრამ როცა თეგუდარის ლაშქარმა ყაჩაღური ძარცვა-რბევა დაიწყო, დ. VI წინ აღუდგა მას აბალას სარდალ სირმონთან ერთად. 70-იან წლებში დ. VI-ს გადაუდგა რაჭის ერისთავი კახაბერ კახაბერისძე, რ-იც აბალას ეახლა და დ. VI-ის წინააღმდეგ ბრძოლაში თავისი სამსახური შესთავაზა. აბალას სარდლები ორჯერ შეიქრნენ იმერეთში, მაგრამ დ. VI ხელში ვერ ჩაიგდეს.

მონღოლთა ბატონობის შედეგად საქართვ. ძლიერების შესუსტებას ტრაპიზონის სამეფოში ქართ. ორიენტაციის მქონე დასის განადგურება და ბიზანტ. მომხრე პოლიტ. დაჯგუფების გაძლიერება მოჰყვა. განსაკუთრებით გააქტიურდა ბიზანტ. მთავრობა ტრაპიზონის მეფის იოანე II-ის (1266-97) დროს.

1282 აპრილში დ. VI-მ გაილაშქრა ტრაპიზონის სამეფოზე. საკეისროს დიდი ნაწილი დაიპყრო, თუმცა ტრაპიზონის აღება ვერ შეძლო. 1284 ტრაპიზონის მეფის იოანე II-ის და თეოდორა, რ-იც საქართველოში იყო გათხოვილი, დ. VI-ის ჭარის დახმარებით ტრაპიზონში შეიქრა და კეისარი გახდა. საკეისროში საქართვ. პოლიტ. გავლენა დამყარდა, მაგრამ შემდგომ ვითარება შეიცვალა და იოანე II-მ ხელისუფლება დაიბრუნა.

დ. VI-ისა და დავით VII-ის დროიდან საქართველო ფაქტობრივად დაყოფილი იყო სამ პოლიტ. ერთეულად (აღმ. საქართველო, სამცხე და დას. საქართველო).

Հայոց ռազմական պատմության մեջ առաջին ազգային պատմությունը է Արքայի պատմությունը՝ ուղարկված Տիգրան Մեծի կողմէ Հռոմեական կայսեր Օկտավիանոսի դեմ՝ մ.թ. 161 թվականին:

Յանձնության մեջ մտնելու օրը՝ մ.թ. 161 թվականի հունվարի 10-ին այս պատմությունը առաջին անգամ հայոց պատմությունների շարքում հայտնվել է Հռոմեական կայսերական պատմությունների շարքում:
